

Datum: 31 mei 2021

Onderwerp: centraal examen Nederlands vwo eerste tijdvak

Geacht LTN-bestuur,

Hartelijk dank voor uw brief met suggesties voor aanpassingen van het correctievoorschrift. Hieronder vindt u onze reactie op de voorstellen die u doet.

Vraag 9

Tijdens het overleg van dinsdag 26 mei is gemeld dat we voor deze vraag met een aanvulling zouden komen. Deze aankondiging berust echter op een misverstand. We zien namelijk geen aanleiding om dit te doen. Het citaat in regels 103-105 is op te vatten als een argumentatie op basis van vergelijking. In die zin komt er dus inderdaad een vergelijking in voor, maar niet als vorm van figuurlijk taalgebruik. Sterker nog, alleen als leerlingen het effect van toespraken houden en dat van het uitdelen van poffertjes letterlijk vergelijken, komen ze uit op de impliciete (en in de tekst steeds terugkerende) conclusie dat we niets van de geschiedenis geleerd hebben. De auteur betoogt in regels 103-105 immers dat de mate waarin de prachtige toespraken van de afgelopen zeventig jaar geholpen hebben (om te leren van de gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog) net zo groot/klein is als het uitdelen van gratis poffertjes (nihil dus). De twee effecten worden argumentatief vergeleken, maar daarmee wordt de poffertjesargumentatie zelf nog geen 'beeld' of figuurlijk taalgebruik. De extra betekenislaag zit in de ironie die door de hele zin ontstaat.

Vraag 11

In vraag 11 gevraagd naar de strekking van alinea (in het licht van alinea) en niet naar een standpunt dat letterlijk terug te vinden is in alinea 20. Zoals u in uw brief zelf al aangeeft, helpt het woordje *Het* in regel 261 om de link naar alinea 19 te leggen, waarmee leerlingen op het antwoord in het correctievoorschrift zouden moeten uitkomen. Gezien de focus op de vergelijking is het alternatief dat u voorstelt daarnaast niet logisch. In dat alternatief is – zoals u zelf al aangeeft – sprake van argumentatie op basis een voorbeeld en niet meer op basis van een vergelijking.

Vraag 15

Deze vraag betreft de zin die het best duidelijk maakt waarom analogieën niet deugen als basis voor besluitvorming. In het antwoord moet dus iets terug te vinden zijn van ontkenning van analogie. In beide zinnen uit het correctievoorschrift is dat het geval:

- Het lijkt wel zo dat de geschiedenis zich herhaalt, maar dat is niet zo.
- Patronen komen wel steeds opnieuw voor, maar die zijn toch niet hetzelfde.

In het door u gesuggereerde antwoord (r.266-269) kunnen we de analogieën en de ontkenning daarvan niet terugzien. Dit antwoord kunnen we daarom niet goedkeuren.

Vraag 30 (uw eerste vraag 32)

In het correctievoorschrift sluiten we nauw aan bij voordelen die de tekst expliciet benoemt: het schrappen van (sollicitatie)verplichtingen (r.63) en het schrappen van regels voor bijverdiensten (r.64). Wat er in de zinnen daarna staat ("bijverdienen beperken tot het minimumloon" (r.69-70) en "nieuwe controles" (r.76)), maakt nog niet dat de balans ineens negatief doorslaat. Eerst mochten bijstandsgerechtigden immers helemaal niet bijverdienen; dan is het merkwaardig om de begrenzing tot 1000 euro bijverdienen nadelig te noemen. Integendeel, het ligt veeleer voor de hand dat bijstandsgerechtigden door deze wijziging er financieel op vooruit kunnen gaan. Merk op dat we dit laatste in de aanvulling als extra hoofdargument bij bijstandsgerechtigden hebben toegevoegd (dat leerlingen uit alinea 2 kunnen afleiden). De algehele strekking van de tekst is dat bijstandsgerechtigden grosso modo voordeel hebben bij het basisinkomen. Daarnaast is er niet zoals u aangeeft sprake van "meer controles", maar van "nieuwe controles" (die de oude vervangen). We kunnen dus niet met uw voorstel meegaan om ook "nadelig" als typering voor de situatie van bijstandsgerechtigden goed te keuren.

Alinea 6 en 7 benoemen geen nadelen maar principiële bezwaren (over activering van de sociale zekerheid resp. wederkerigheid van solidariteit). Deze bezwaren zijn bovendien niet specifiek voor de overheid, maar zijn algemeen maatschappelijk van aard. Daarmee kunnen ze niet goedgekeurd worden als hoofdargument voor de overheid.

Tot slot zijn de nieuwe controles op te vatten als vorm van bureaucratie, waarmee het niet meer gaat om twee verschillende hoofdargumenten. Ook in dat voorstel kunnen we dus niet meegaan. Merk op dat we naar aanleiding van een melding op de Examenlijn bij overheid wel een ander argument hebben toegevoegd dat goedgekeurd mag worden: "Er ontstaat een prikkel tot zwartwerken."

Vraag 32

Omdat de term *inhoudelijk element* op meerdere manieren opgevat kan worden, hebben we in de aanvulling aangegeven dat het ook goedgekeurd mag worden als leerlingen met een topic-lijst komen in plaats van met complete zinnen. Daarmee is bij deze vraag ook de eis vervallen om grammaticaal correcte zinnen te produceren. Wel moet nog steeds de spelling beoordeeld worden.

Elementen dienen steeds samenvattend zijn: voor de argumenten tegen het basisinkomen geldt dat losse voorbeeldargumenten uit de tekst daarom niet goedgekeurd worden, maar steeds de inhoud van minimaal één alinea dienen samen te vatten. Vanuit dat uitgangspunt bleek er wel ruimte om meer inhoudelijke elementen goed te keuren. Als zelfstandige elementen zijn nu toegevoegd:

- Er gaan groepen op achteruit.
- Het gaat voorbij aan goed werkgeverschap.

De prikkel tot zwart werken hebben we in de aanvulling niet als los element toegevoegd, maar als alternatief voor het ontstaan van nieuwe regelingen/bureaucratie. Daarmee kunnen leerlingen voor alinea 5 één inhoudelijk element aandragen.

Het onbenut blijven van talent hebben we ook niet als apart element toegevoegd. In de uitwerking van r.78-81 in alinea 8 (zie r.87-91) staan de activerende sociale zekerheid en het benutten van talenten niet los van elkaar, maar zijn ze met elkaar verweven. Het benutten van talenten is daarom alleen tussen haakjes bij het element van de activerende sociale zekerheid toegevoegd.

De verstatelijking-optie is niet als zelfstandig element toegevoegd, maar als alternatief voor het nauw verwante "De verantwoordelijkheden van overheid, markt en samenleving veranderen."

Vraag 35

We onderschrijven dat adviezen zowel positief als negatief geformuleerd kunnen worden. Dat valt binnen de bandbreedte die geboden wordt met "de kern van een goed antwoord is...".

Het advies "schrijf niet zomaar wat op" is te vaag en is daarom niet toegevoegd aan het rijtje goed te keuren adviezen. Het is op te vatten als koepeladvies waar vrijwel alle andere adviezen onder te scharen vallen. Het zomaar wat opschrijven kan bovendien gezien worden als een vorm van luiheid en leidt om die reden ook niet tot een nieuw advies.

Met vriendelijke groet,

namens Jacqueline Evers-Vermeul (voorzitter CvTE-vaststellingscommissie CE's Nederlands havo en vwo) en Uriël Schuurs (Cito-toetsdeskundige CE's Nederlands vwo)

Freya Martin
Clustermanager havo/vwo
College voor Toetsen en Examens